

Teosofia uskontona

Pekka Ervastian esitelmä 8.4.1898

I. *Jumala ja maailma* (Suomentanut Aili Varmavuori)

(Julkinen esitelmä, pidetty Uusmaalaisen osak. talossa 8.4.1898, ja julkaistu ylipainoksena aikakauslehdessä "Humanitas" 11.11.1898, suomentanut Aili Varmavuori.)

Antaessani tälle esitelmälleni nimeksi teosofia uskontona, olen tehnyt sen siksi, että minulla on ollut näköpiirissäni se totuus, että voimme puhua teosofiasta uskontona yhtä suurella syyllä, kuin voimme puhua siitä filosofiana ja tieteenä. Kuulee usein sanottavan, että teosofia voi olla varsin hyvä filosofisena järjestelmänä, mutta että se ei kelpaa lainkaan henkiseksi lohdutukseksi kamppaileville ihmislle. Se siis olisi uskontona merkityksetön. Luulen kuitenkin, että moisia väitteitä esittävät enimmäkseen henkilöt, jotka eivät tunne teosofiaa, sillä teosofia on suurenmoinen yhdistelmä, sen kaiken ydin, mitä kutsutaan uskonnoksi, filosofiaksi tai tieteeksi, ja sitä se on perustuen siihen, että se pyrkii samaan päämäärään, kuin kaikki uskontojärjestelmät ovat pyrkineet, nimittäin täydellisen elämäkäsitteen luomiseen, mikä tyydyttää sekä uskonnollisia, filosofisia, että tieteellisiä vaatimuksiamme.

Mutta mitä on sitten uskonto, mitä sisällyttäisimme sanaan uskonto?

Uskonto on elämää, uskonto on todellinen sisäinen käsitys, näkemys olemassaolostamme, uskonto on se periaate, tai niiden periaatteiden summa, joiden mukaan elämme elämämme. Minun uskontoni on se vastaus, jonka annan kysymykseen: mikä on päämääräni, mikä tehtäväni täällä? Ja minä en tarkoita

filosofista, en tieteellistä selitystä, sanalla sanoen en teoreettista vastausta, vaan käytännöllistä, kouraantuntuvaan vastausta kysymykseen, jonka teen omassa päivä- ja yöelämässäni, sitä vastausta, jonka muodostavat ajatukseni, sanani ja tekoni.

Jos tunnustamme tämän, tunnustamme myös, että uskonto, joskin olemukseltaan aina sama, on muotoonsa ja sisältönsä nähden samojen kehityslakien alainen kuin kaikki muu maailmankaikkeudessa. Mitä enemmän järkemme valistuu, ajatuksemme kirkastuu, mitä laajempia alueita tietomme valloittaa, mitä enemmän tunteemme syvenee, omatuntonne saa äänensä kuuluviin, sitä kauniimmaksi, suuremmaksi ja jalommaksi muodostuu myös uskontomme.

Minkä käsityksen antaa nyt teosofia inhimillisestä elämästämme?

Yrittäessään vastata tähän kysymykseen, olisi ensisilmäyksellä valmis käymään käsiksi kaikkeen, koko teosofiaan yhdellä iskulla, siksi mahdottomalta tuntuu sen toisen opin eroittaminen toisesta. – Mutta lähemmin ajatellen huomaa, ettei tämä lainkaan ole ehdottoman välttämätöntä.

Voidaksemme luoda itsellemme jonkin käsityksen omasta elämästämme, täytyy meillä olla jonkinlainen käsitys siitä, joka on saattanut meidät tänne. Meidän täytyy tehdä itsellemme selväksi kysymys Jumalasta, siitä Korkeasta, joka on yläpuolellamme, siitä Syvästä, joka on meidän alkusyyimme, siitä Äärettömästä, johon olemassaolomme sisältyy.

Uskotteko Jumalaan? Mitä teosofia vastaa, mitä teosofi vastaa tähän kysymykseen? vastaavatko ne tinkimättä: kyllä.

Ei suinkaan. Jos sinä käsität Jumalan kaiken olemassaolon syyksi, siksi alkulähteeksi, josta elämä pulppuaa, siksi ehdottomaksi (absoluutiksi), joka on kaiken takana, alla ja yllä, niin silloin vastaamme, että uskomme, sillä me olemme monisteja ja uskomme yhteen ainoaan alkusyyhyn, syntyyn, elämään ja kuolemaan. Mutta jos käsität Jumalan joksikin,

jonka voit rajoittaa, kuvata, määritellä, esim. persoonalliseksi olennoksi – niin, siihen vastaamme: sellaiseen emme usko.

Kuka on milloinkaan läpitunkenut ehdottoman (absoluutin) mysteerin? Kuinka rajoitettu voisi tajuta rajatonta? Ei korkein Jumalakaan voi kohottaa huntua, joka kätkee kaikkein pyhimmän. Ja sinä pieni ihminen luulet voitasi ratkaista jumaluuden olemuksen ongelman!

Notkista nöyränä polvesi elämän lain edessä, Hyvän Lain edessä, mutta älä luule olevasi suurempi kuin se, joka on antanut sinulle elämän. Tunne sen läheisyys, ota vastaan se rakkaus, joka virtaa sinuun ikuisista syvyyksistä, katso rajatonta järkeä, joka loistaa olemassaolossa, mutta älä etsi määritelmiä sille, jolla määritelmiä ei ole.

Löytyykö filosofisesta näkökulmasta katsoen sopivampaa nimitystä tälle ehdottomalle absoluutille, kuin hindulaisten Parabrahman?

Parabrahman on se, joka on Brahman ulkopuolella, se on se, joka on äärettömän paljon korkeampi korkeinta kuvitelmaamme, jonka pystymme luomaan Jumalasta. Sillä Brahma on Jumala, Brahma on sananmukaisesti se, joka laajenee, se, joka kasvaa, se, joka kehittyy. Ja siksi Brahma on elämä, sillä eikö korkein käsitys elämästä ole käsitys aina tapahtuvasta kehityksestä. Mutta Parabrahman on elämän ulkopuolella; Parabrahman on elämän olemus, sen alku, sen syytön syy.

Ja löytyykö ehdottomalle, absoluutille, uskonnollisesta näkökulmasta katsoen kauniimpaa nimitystä kuin kristittyjen Isä? Eikö Isä ole se, jonka olemusta lapsi ei koskaan käsitä. Lapsi ei ryhdy analysoimaan isäänsä, mutta se kääntyy täynnä luottamusta hänen puoleensa, sillä se tietää, että hänestä on lähtöisin kaikki, mikä on hyvää, suurta ja kaunista. Ja sen korkein toivomus, jos se pyrkii olemaan hyvä lapsi, voi olla vain isän palveleminen, hänen tahtonsa täyttäminen.

Tiedän kyllä, ettei teosofinen kirjallisuus yleensä nimitä ehdotonta, absoluuttista jumaluutta kristillisellä Isä-nimellä, ja että tämä siis näyttää minun keksinnöltäni. Mutta se, että teosofit mieluummin välttävät sitä nimitystä, johtuu ainoastaan siitä, että he pelkäävät, että heitä käsitetään väärin, sillä on hyvin tunnettua, minkä alhaisen tai antropomorfisen eli ihmisenkaltaisuuden sivumaun tämä ihana nimi on saanut. Jos heti, ja ilman selityksiä sanomme aina Isä, silloin varmaan yhdeksänkymmentä kuulijaa sadasta kuvittelee persoonallista olentoa.

Mutta on olemassa myöskin toinen syy siihen, että Isä-nimitystä ei käytetä ehdottomasta, absoluuttista, ja se on se, että tätä nimeä ehkä voidaan paremmin sovittaa toisiin olosuhteisiin. En ajattele nyt puhtaasti maallista isyyttä, vaan taivaallista, sitä jota teosofia on kutsunut ihmisen "taivaalliseksi isäksi", taaskin Jeesukselta lainatulla nimityksellä, ja joka on saanut aivan erikoisen merkityksen. Itse asiassa on totuus, ettei teosofialta puutu persoonallistakaan jumalaa, tai oikeammin sanoen persoonallisia jumalia.

Joskaan emme tiedä mitään ehdottomasta, absoluuttisesta, kaikkiallisesta elämästä semmoisenaan, näemme kuitenkin, että se on ilmenneenä olemassaolona, elävänä todellisuutena, sinä maailmankaikkeutena, mihin itsekkin kuulumme. Ja kysymys, jonka tutkiva järkemme sen vuoksi yhä asettaa itselleen, on kysymys tämän maailmankaikkeuden synnystä, niin sanotusta luomisesta: onko maailmankaikkeus jonkun korkeamman voiman käskystä tyhjästä peräisin, (vallalla olevan käsityksen mukaan sanalla luotu), vai eikö ole, ja mitä on silloin ilmennyt elämä? Teosofia vastaa tähän kysymykseen kieltäen ensinnäkin kaiken "luomisen tyhjästä". Se ei tunnusta mitään korkeinta persoonallista jumalaa, jolla olisi yliluonnollisia kykyjä ja joka pystyisi tekemään ihmeitä. Se ei siis voi puhua luomisesta siinä merkityksessä, että elämä äkkiä ilmenisi jonakin iäisyiden määrättyinä ajankohtana, että maailmankaikkeus äkkiä

singottaisiin avaruuteen, joka ennen on ollut ikuinen tyhjiys. Millainen on itse asiassa maailmankaikkeuden ulottuvuus tilavuuteen nähden? Järkemme sanoo meille, tähtitiede todistaa, ettei mikään avaruuden piste ole keskipiste, että mikään ei ole päätepiste, vaan että maailmankaikkeus on ääretön. Antakaamme ajatuksemme liittää yli äärettömyyden valtameren! Omasta aurinkokunnastamme tulemme toiseen, siitä kolmanteen, sitten neljänteen jne., kunnes olemme vaeltaneet läpi aurinkokuntien muodostaman järjestelmän, maailmankaikkeuden. Olemme nyt päätepisteessä? Olemme ehkä matkustaneet miljoonia, tuhansia miljoonia vuosia ja tehneet sen salaman nopeudella, mutta emme ole edes alussakaan. Silmiemme eteen levittäytyy uusia maailmoita, uusia aurinkokuntia, uusia ihmeitä. Matkustamme edelleen biljoonia vuosia, emmekä kuitenkaan ole tulleet askeltakaan kauemmaksi maailmankaikkeudessa, jolla ei ole rajoja. Entä mitä on sitten ajateltava maailman olemassaolon pituudesta, maailman, jolla ei ole rajoitusta laajuuteen nähden? Voimmeko puhua rajattoman alusta ja lopusta? Ei, sillä jolla ei ole paikallista alkua eikä loppua, ei myöskään voi olla alkua eikä loppua aikaan nähden. Rajattomuuden lapset ovat myös iäisyyden lapsia. Mitään luomista ei ole; maailmankaikkeus on aina ollut olemassa ja tulee aina olemaan.

Mutta kysymyksellä on toinenkin puoli, jota myöskin jo kosketimme, ja joka ei ole vähemmän tärkeä: mikä on ilmennyt maailmankaikkeus? Ääretön elämäkö sellaisenaan on ilmennyt?

Ei, sillä teosofia, joskin se on suurpiirteistä panteismia, ei ole ollut epäfilosofinen samaistaakseen jumaluuden ja maailman. Muotojen maailma ei voi olla sama kuin puhdas äärettömyys; ihmiset, jotka syntyvät ja kuolevat, auringot, jotka syttyvät ja sammuvat, maailmankaikkeudet, jotka syntyvät ja häviävät, eivät ole samaistettavissa puhtaan ikuisuuden kanssa. Ne ovat äärettömän ja ikuisen ajallisia ja

paikallisia ilmennyksiä, mutta ne eivät ole tämä ikuinen itse. Ehdoton, absoluutti, on aina ilmenneen olemassaolon yllä, alla ja takana. Ei se ole ehdoton, absoluuttinen itse, joka on ilmennyt objektiivisessä maailmankaikkeudessa, vaan tässä ehdottomassa absoluutissa oleva ilmenevän elämän mahdollisuus. (Teosofisen metafysiikan mukaan "ensimmäinen kaikkiallinen Logos")

Sanoimme kuitenkin vast'ikään, että maailma on ikuinen ja ääretön. Eikö se niinmuodoin ole yhtä ehdottoman eli absoluutin kanssa? Tässä merkityksessä se varmasti on. Mutta mitä on sitten se, jota tässä suhteessa käsitämme maailma-nimityksellä? Ei se ole meidän planeettamme, ei meidän aurinkokuntamme, sillä ne ovat rajoitetut aikaan ja paikkaan nähden. Ei se myöskään ole se tähtijärjestelmä, mihin meidän aurinkokuntamme kuuluu, tai se tähtijärjestelmien yhtymä, joka muodostaa linnunradan; ei, ei mitään, joka on rajoitettua, miten korkealle kohoammekaan. Mutta missä on sitten se maailma, joka on ääretön ja ikuinen?

Kokonaisuutena ja yksikkönä sitä ei ole olemassa objektiivisena todellisuutena. Se on ainoastaan ajateltu, yhdistävä yhteys siinä rajattomassa ja ikuisessa maailmassa, jonka rajattomuus aikaan ja paikkaan nähden on siinä, että se on niiden maailmoiden ääretön summa, jotka ovat rajoitettuja aikaan ja paikkaan nähden. Tyhjähan olisi ainoa avaruus, elleivät pystötähdet, auringot ja planeetat täyttäisi sitä. Ikuisuushan olisi yksi ainoa ilmenemätön nykyisyys, ellei se olisi mitattavien aikakausien loppumaton jatkuminen. Kaikki olemassaolo on siis rajoitusta. Ehdoton, absoluuttinen, elämä ei ilmenisi, ellei sillä olisi rajoittumisen mahdollisuutta. Ja ihmeellinen, joskin täysin ymmärrettävä tosiseikka on, että se ei kuitenkaan ole ehdoton absoluuttinen itse, Parabrahman, vaan ainoastaan tämä ensimmäinen mahdollisuus, ensimmäinen Logos, joka ilmenee ja josta tulee todellisuus.

Tällä ensimmäisellä Logoksella on teosofian mukaan kaksi olemuspuolta eli aspektia: henki ja aine, tajunta ja aine, toinen Logos. Tämä on osittain yleismaailmallista, absoluuttista, abstraktista ulottuvuutta. Molemmat ovat yhtä ikuisia: aine ei ole ilmestynyt hengestä, eikä tajunta aineesta. Mutta ne eivät kuitenkaan ole kaksi erillistä asiaa. Henki ja aine ovat olemukseltaan identtisiä. Mutta koska ilmennyt maailmankaikkeus on juuri jumalaisen mahdollisuuden toteutumista, niin tämä on myös kaksinaisena ilmestyvä olemassaoloon. Ja siksi tajunta ja aine esittäytyvät meille kahtena, toisistaan etäällä olevana seikkana.

Ottakaamme nyt tarkasteltavaksemme nämä kaksi olemuspuolta ja kysykäämme, millä tavoin ne molemmat erikseen ovat ilmenneinä elävässä olemassaolossa. Voimmekohan ehkä sanoa, että kaikkiallinen tajunta sellaisenaan, tai että jakamaton yhdenlaatuinen alkuaine on ilmenneenä.

Ei, sillä kaikki ilmennyt, kaikki olemassaolo on rajoitusta. Ja tämä merkitsee aineeseen ja henkeen nähden seuraavaa:

Maailmankaikkeuden aineellinen olemuspuoli on rajoitetuin muodoin esiintyvää ainetta, sen henkinen olemuspuoli on rajoitetuin tuntemuksin esiintyvää tajuntaa.

Yhteisellä otsakkeella varustettuna tämä merkitsee, että:

Ilmennyt olemassaolo on itsetajuisten yksilöllisten olentojen näyttämö.

Täten olemme koskettaneet erästä salatieteen tärkeimmistä opinkappaleista. Kaikki on elämää, kaikki on elävien olentojen kansoittamaa. Kaikkiallinen tajunta ilmenee siten, että se heijastuu yksilöllisiin tajuntoihin. Yhdenkaltainen aine tulee vaihtelevien muotojen kaleidoskoopin kohteeksi. Mitä muuta planeetat ovat kuin enkelien ruumiita, mitä auringot muuta kuin jumalien temppeleitä? Ajattele mattomia olemme, jos väitämme, että meidän muotomme on ainoa, joka kätkee itsetietoisien, ajattelevan minän.

Kaikki, mikä on päättävää, syntyy ja kuolee. Muodot vaihtelevat – sekä tajunnan, että aineen. Sana luominen saa teosofian mukaan rajoitetun merkityksen. Sillä ei tarkoiteta enää maailmankaikkeuden ilmestymistä, vaan maailmankaikkeuden muodostumista. Voimme puhua taivaankappaleen luomisesta, aurinkokunnan, maailmankaikkeuden, minkä hyvänsä rajoitetun luomisesta, ja sen luominen on silloin se tapa, jolla se suoritetaan. Koska nyt kaikki on elävää olemusta, on luominenkin elävien luojien suoritus. Jokaisella maailmalla on oma luojansa eli Logoksensa, kolmas Logos, tahi oma persoonallinen jumalansa, kuten voisimme nimittää häntä, ja persoonallisia jumalia on leegio.

Mitä sitten on maailman luominen?

Ensimmäinen persoonallinen jumala, ensimmäinen yksilöllinen olento – jos voimme kuvitella mitään “ensimmäistä” olentoa – ilmestyi siten, että kaikkiallinen tajunta, ensimmäinen Logos, rajoitti itsensä, uhrasi itsensä, suoritti tämän ihmeellisen itsensä kieltämisen teon, joka kautta se heräsi minuutena, joka saattoi rajottaa itsensä kaikesta, joka ei ollut se itse. Tämä on se uhritoimitus, josta runoilijat runoilevat sanoessaan, että rakkaus synnyttää elämää, sillä jumalainen rakkaus on todella kaiken luodun alkusyy. Maailmankaikkeuden läpäisemä korkein elämää synnyttävä laki on antamisen laki, itsensä uhraamisen laki. Se ei ole jumaluuden ulkopuolella oleva laki, se ei ole jumalaisesta ajatuksesta lähtenyt sääntö, vaan se on Jumalan oman olemuksen nimi.

Itsensä uhraaminen on Jumalan autuutta. Oi, ihmeellistä syvyyttä. Jokaisen olennon, joka ottaa osaa luomisen mysteeriiin, on alistuttava tähän lakiin. Ne kuninkaalliset luojat, ne, jotka maailmoita luovat, ne ovat yhdistäneet olemuksensa ehdottoman, absoluuttisen Isän olemukseen niin, että täydellinen itsensä, oman persoonallisen olemassalon

vapaaehtoinen uhraaminen suo sen autuuden, jolla ei ole nimeä, sen rauhan, joka ei ole kuvailtavissa.

Katso! Jumalainen luoja on tuolla, Logos, kuten häntä nimitetään, valmiina käyttämään viisauttansa ja valtaansa. Persoonallinen jumala, taivaallinen ihminen, täydellistynyt olento, täydellistynyt, ei täydellinen, sillä hänelläkin, ikuisuuden lapsella, on historiansa. Hän on tuolla, valmiina luomaan, kaivaten saavansa antaa neroutensa, voimansa ja rakkautensa autuuden maailmalle, jota ei vielä ole olemassa.

Ja kun sitten luotavan maailman aamu sarastaa, silloin hän heittäytyy avaruuden valtamereen, rajoittuu, varustautuu maagisella ympyrällä ja astuu alas lihaan ristiinnaulittavaksi aineen ristille. Hän tekee sen luodakseen. Ja mitä tarkoitetaan luomisella?

Seuraavan tarkoitus on etupäässä esittää yleiskatsaus luomisen s.o. kehityksen yhdenmukaisuudesta, ei tarkkaa salatieteellistä selostusta.

Kun Logos astuu alas aineeseen, hän valaa siihen muotoa luovan älynä, tunne-elämänsä, voimansa, herättääkseen maassa uinuvat siemenet. Ja katso! Hengen hedelmöittämänä tulee aineen mahdollisuudesta elävä todellisuus. Sähisevän tulikäärmeen tavoin Logoksen voima tunkeutuu yhdenkaltaiseen alkuaineeseen, joka jakautuu ja muodostaa atomeja. Elämänhalusta vavisten nämä sulloutuvat yhteen, muodostavat ryhmiä, joita fyysillisellä tasollamme kutsutaan tähtisumuiksi ja pyrstötähdiksi – ja alkavat kiertää keskipistettä. Odota! Vielä muutamia päiviä työtäsi, Herra, ja niinpä aurinko loistaa sydämässäsi ja taivaankappaleet kiertävät ratojaan ympärilläsi. Nyt temppeilit ovat rakennetut, nyt ne odottavat niitä, jotka tulevat palvelemaan Isäänsä hengessä ja totuudessa. Ja heidän kaipuunsa saa tyydytyksen. Sydämen auringosta virtaa rakkauden voimaa karkeloiiviin palloihin. Ne paisuvat elämästä, ja niin tunkeutuu värikäs kasvimaailma esiin niiden pinnalla, ensin mitä

kummallisimpina muotoina, hahmoittuen sitten yhä kauniimmiksi ja niihin Logos valaa tuntonsa. Taivaallisen luoja uusi voimainponnistus, ja hän heittää tahtonsa ja rakkaudenkaipuunsa herkkiin muotoihin – ja katso! eläviä olentoja puhkeaa esiin, olentoja, jotka liikkuvat, jotka heräävät tietoisuuteen, jotka tahtovat, tuntevat, alussa kömpelöinä, mutta totellen vähitellen kauniisti ajattelevan luoja herätteitä. Muodot jalostuvat, aineelliset käyttövälineet hienostuvat, kunnes taivaallisen ihmisen kuva kohoaa ihanuutensa majesteettisuudessa ja vastaanottaa Logoksen ajattelevan järjen, hänen itsetajuisen henkensä, hänen kuolemattoman ylilöllisyytensä. Nyt on suuren uhritoimituksen kohokohta saavutettu. Herra on antanut miljoonille oman persoonallisuutensa, hän on kutsunut eloon olentoja, joilla on mahdollisuus ja päämäärä tulla hänen kaltaisikseen, hän on antanut ihmisen ilmenemiselle mahdollisuuden, alun alkusysäyksen. Hän on jakautunut, ja löytää itsensä jälleen tuhansissa minuuksissa, mutta hänen olemuksestaan voidaan sanoa kuten liekistä: Sytytä siitä miljoonia kynttilöitä ja se loistaa sittenkin itse yhä yhtä kirkkaasti. Ei ole leikkimistä luominen! Ei, ei todella ole sellaista, että loihditaan maailma valmiiksi tyhjästä kuutena päivänä, säädetään sille kuin lahjaksi erinäisiä elämän lakeja, vetäydytään seitsemäntenä päivän syrjään nauttimaan työn tuloksista ja puututaan tapausten kulkuun silloin tällöin, kun ei kaikki ole kuten olla pitää. Oi ei, luominen on uurastamista aamusta iltaan, valveilla oloa illasta aamuun, rakastamista kehdestä hautaan! Älä sano, että maailma luotiin, tahi että ihminen on luotu. Mitä hyötyä olisi valmiiksi tehdystä maailmasta ja mitä tekisimme ihmisellä, joka ei voisi kehittyä? Ei, luominen on jatkuvaa, alituisesti kehittyvää toimintaa, evoluutiota, tieteellistä kieltä käyttäen. Maailma ei ole tehty, vaan sitä tehdään, ihminen ei ole luotu, vaan häntä luodaan.

Sellainen on teosofian Logos, sellainen ja julmalkäsitys, jonka se lahjoittaa meille. Läpipääsemättömän mysteerin takana ensinnä absoluuttinen (ehdoton) olemassaolo, kaikkeuden isä – ja jokaisella maailmalla, jokaisella aurinkokunnalla, jokaisella taivaankappaleella elävä Jumala, persoonallinen luoja ja todella taivaallinen isä, joka viimeksi mainittu nimitys ehkä soveltuu paremmin hänelle kuin ehdottomalle, absoluutille. Olen kutsunut näitä luojaia persoonallisiksi jumaliksi, niin epätavallinen kuin tuo nimitys lieneekin teosofisessa kirjallisuudessa, ja olen tehnyt sen selvyuden vuoksi, mutta meidän on kuitenkin muistettava, ettemme saa kuvitella taivaallista isäämme persoonalliseksi olennoiksi samalla tavoin, kuin me ihmiset olemme persoonallisia. Hän on tosin persoonallinen, itsetajuinen henki, mutta totisesti niin paljon meitä ja persoonallisuuttamme ylempänä, että kuten Jeesus sanoo, hänet näkevät vain ne, joilla on puhdas sydän – siitä yksinkertaisesta syystä, että he ovat ainoat, joiden olemus kestää hänen tässä mielessä persoonattoman suuruutensa säteilyyn.

Olemme tähän mennessä tutkineet teosofian käsitystä siitä, mitä nimitetään Jumalaksi eli olemassaolomme alkusyyksi, ja nyt on käsiteltävä toista kysymystä, joka herää, kun yrittää selostaa teosofiaa uskonnolliselta näkökannalta. Tämä toinen kysymys on aivan luonnollisesti: Mikä on ihmisen suhde tähän Jumalaan ja millä tavoin hänen tulee palvella häntä?

Lankeaa luonnostaan, ettei ihminen voi asettua minkäänlaiseen suhteeseen Jumalaan ilman Jumalan ja hänen välillään olevaa yhdyssidettä. Luonnollisesti se tapa, jolla ihminen on taipuvainen palvelemaan Jumalaa, on kokonaan riippuvainen hänen oman inhimillisen olemuksensa laadusta, hänen omasta sielutieteellisestä olemuksestaan, niin sanoaksemme. Siksi voimme muodostaa aluksi seuraavan kysymyksen:

Kuka on ihminen?

Kuulkaamme nyt, miten teosofia vastaa tähän kysymykseen.

Ihminen on luomakunnan kruunu; hän on se muoto, jossa Logoksen uhrautuminen saavuttaa päämääränsä. Jokaisessa maailmankaikkeudessa, kaikkialla, missä jumalainen elämä ilmenee, hän, ihminen, tai häntä vastaava olento, on koko luomisen ihmeellisin saavutus. Hän on kaiken pienoiskuva, hän on sen luojan, sen maailman pienoishajastus, jonka lapsi hän on, oman sen kaikki tajuamisasteet ja sen erilaiset voimalaadut. Siksi häntä myös on nimitetty mikrokosmoksi, pieneksi maailmaksi, nimityksellä, joka tuo samaan aikaan esiin eroavuuden ja yhdenkaltaisuuden hänen ja häntä ympäröivän ulkopuolisen maailman, makrokosmoksen välillä. Nyt emme saa ymmärtää sitä niin, ettei maailmankaikkeuden jokainen atomi olisi monadi sanan leibnitziläisen käsityksen mukaan, nimittäin kaiken muun peilikuva, sillä teosofiahan opettaa, että absoluutti on kaikkialla, tai oikeammin sanoen, että kaikki on Yhden ja Ainoan ilmennystä ja että sen mahdollisuuksia siis on löydettävissä pienimmässä pölyhiukkasessakin. Mutta kun on puhuttu pienoismaailmasta, on tarkoitettu erikoisesti ihmistä siksi, että hän on monadi, niin pitkälle kehittynyt, että ne tajunnan tilat, ja ne voimat, jotka yleensä ovat piilevinä mahdollisuuksina hänen maailmansa luonnossa, tai vain osittain aineellistuneina siinä, saavuttavat hänessä samanaikaisen ja täyden ilmennyksen.

Siispä ihminen on luojansa heijastus eli taivaallisen ihmisen kuva, kuten hetki sitten sanoin Logoksesta puhuessamme, se muoto, johon hän valaa ajattelevan järkensä, itsetietoisen henkensä, kuolemattoman yksilöllisyytensä. Samoin kuin ruumis on niiden aineiden ja voimien pienoiskokoomus, jotka vaikuttavat näkyvässä maailmassa, samoin sisäinen ihminen on näkymättömän maailman heijastus, järjellisen hengen, luovan Logoksen heijastus.

Mutta kun sanomme, että ihminen on Logoksen, taivaallisen Isän kuva, emme tarkoita sillä jokapäiväisessä elämässä esiintyvää persoonallisuutta, vaan sitä, jota teosofia nimittää korkeammaksi minäksemme. Ero näiden molempien välillä on varsin selvä. Persoonallisuus on niin sanoaksemme meidän aineellinen olemuspuolemme, ja se esittää itseään seuraavasti: "Minä olen se ja se, asun tiettyssä paikassa, tiettyssä maassa, kuulun tiettyyn kansaan, tiettyyn sukuun ja tiettyyn perheeseen, jolla on sellainen ja sellainen varallisuus, ne ja ne mahdollisuudet. Uskon itseäni ja omaan tulevaisuuteeni, toivon, että onni on oleva minulle suopea. Rakastan sitä, joka minusta on miellyttävää, ja tahdon sitä, mitä rakastan." – Sen sijaan minä, se puhdas ja korkea minä, puhuu kokonaan toisessa äänilajissa: "Minä olen. Minä uskon totuuteen, toivon sen ilmenevän. Siihen pyrkiminen on minulle rakasta. Näen tämän tehtäväni ja siksi tahdon sitä, mitä minun tulee tahtoa."

Persoonallisuus on ohimenevä ilmiö, oikean minän ohimenevä varjo, sen minän, jota nimitetään yksilöllisyydeksi, hengeksi, joka on ilmiön takana ja joka sanoo: "minä olen" – erotukseksi persoonallisuudesta, joka sanoo: "olen se ja se". Persoonallinen minä on korkeamman minän heijastus ruumiiseen. Voisimme kuvitella tajunnan omaavaa inhimillistä muotoa, tajuavaa kuten eläimet, ilman korkeampaa minää näyttämön takana. Mutta me emme koskaan voisi selittää itsetietoisuutta ilman yksilöllisen minän apua. Sillä mitä on itsetietoisuus. Se on tietoisuutta siitä, että on tajuava olento, johon tarvitaan ainakin kaksi tekijää. Vaistomainen, eläimellinen, itsekäs meissä, sanalla sanoen alempi, on tajuava, mutta vasta sitten, kun toinen tajunta on tullut alemman kanssa kosketukseen, muodostuu kaksinkertainen tajunta, tietoisuus siitä, että itse on tajuava, itsetietoinen persoonallisuus, joka järjestelmällisesti osuu keskelle ylempää ja alempaa. Tämän sielutieteellisen jaon paikkansapitävyys olisi jokaisen ihmisen pitänyt kokea omassa itsessään.

Korkeampi minämme on Logoksen kuva, sanoimme. Logoshan teosofisen selityksen mukaan on järjellinen henki, joka antautuu palvelemaan hyvää lakia ja luomaan. Voitaisiin siis sanoa, että luonteenomaiset ominaisuutemme ovat vapaan, hyvälle pyhitetyn tahdon pakottama rakkaus ja työ. No niin, samoja ominaisuuksia tapaamme Logoksen kuvassa, korkeammassa ihmisessämme, omassatunnossamme. Ne ovat siellä todellisuuksina omalla tasollaan, joskin ne vain osittain ilmenevät päivätajunnassamme ja ovat suurimmaksi osaksi olemassa piilevinä mahdollisuuksina. Mutta katso, kuinka korkeampi ihmisissä pyrkii tunkeutumaan esiin alemman lävitse. Minuus meissä etsii itseään, se kaipaa tietoa omasta tehtävästään, joka sen tulee täyttää. Se etsii totuutta, tietoa itsestään, ja me etsimme totuutta ulkoapäin ja muodostamme tieteellisen tutkimuksen. Se etsii sitä rakkautta, joka on kätkeytyneenä sen olemuksessa, ja me etsimme rakkautta itsemme ulkopuolelta ja palvomme jumaliamme. Se etsii kauneutta, joka on sen oma nimi, ja me etsimme kauneutta ulkoa, luonnosta ja taiteesta. Se tuntee itsensä ja tehtävänsä oman tajuntansa tasolla, kuten on kokenut tuntevansa jokainen, joka on pystynyt nostamaan tajuntansa sinne korkealle, – mutta unohtaa ruumiiseensa sidottuna, aineen sokaisemana, kaiken – ja katso: siinä ihmiselämän totuuden hapuilemisen syy, sen totuuden, joka on löydettävissä ainoastaan meistä itsestämme.

Mutta miksi on niin? Miksi tämä ainainen korkeamman ja alemman välinen taistelu?

Niin, siksi, että luomisen päämäärää ei voitu saavuttaa toisin.

Ja mikä on luomisen tarkoitus? Siihen viitattiin jo Logoksesta puhuttaessa, kun sanottiin, että suuren uhrauksen kohokohta oli saavutettu, kun Herra oli antanut persoonallisuutensa miljoonille, kun hän oli kutsunut eloon olentoja, joilla oli mahdollisuus ja päämäärä tulla hänen

kaltaisikseen, kun hän oli antanut ihmisille hänen olemuksensa alkusyyn.

Tämä on luomisen tarkoitus, Logoksen aineeseen ristiinnaulitsemisen syy: jotta hän antaisi elämän olennoille, jotka voivat tulla hänen kaltaisikseen, joista voi tulla poikia, joissa hän voi ilmentyä isänä, ja jotka voivat osallistua hänen jumalaisen työnsä autuuteen.

Teosofia uskontona

III. *Ihmisen päämäärä* (Suomentanut Aili Varmavuori)

Ihminen on viisaususkonnon mukaan kuolematon olento, mutta kuinka toisenlainen onkaan tämä kuolemattomuus kuin se, mitä vallalla oleva uskonto toivoo.

“Enhän muista edellisiä elämiäni maan päällä!“, huudahdetaan usein. Kuinka siis olen voinut elää täällä ennen. Ja mitä kuolemattomuus on, jos siis synnyn maan päälle yhä uudelleen! Saanhan joka kerta uuden ruumiin, ja minusta tulee uusi ihminen. Voinko siis lainkaan väittää ja puhua, että se olen minä, joka inkarnoidun ja minä, joka elän ikuisesti? “Et muista kaikkea sitäkään, joka on tapahtunut nykyisessä elämässäsi“, vastaamme, “kuinka sitten uskoisit voivasi muistaa asioita, jotka ovat tapahtuneet ehkä vuosituhansia sitten“. Persoonallisuus on yksilöllisyyden naamio (latinal. persona). Huomaamme, että minuus sanoo: minä olen – ja persoonallisuus sanoo: minä olen se ja se. Minuus on yhä sama, vaikka roolit eli osat vaihtuvat. Ja kuinka todella valistunut ihminen tahtoisikaan olla ikuisesti oman epätäydellisen maallisen ilmennyksensä vaivaama?

Selittäkäämme itsellemme tilanne. Me, meidän todelliset korkeammat minämme, olemme kuolemattomia sieluja, kuolemattomia henkiä, kuolemattomia yksilöitä, tahi miksi heitä nimittäisimme, ja he ovat pukeutuneet ja sidotut aineellisiin ruumiisiin. Tässä kohden meidän on huomioitava eräs tärkeä seikka. Minuutemme ei tee sielullisiksi elottomia ruumiita, vaan eläviä elimistöjä, joilla fyysilliseen elämään kuuluvien viettien ja pyyteiden lisäksi on jonkinlainen usvan

kaltainen tajunta. Aikaisemmin kuvailin lyhyesti, kuinka korkeampi elämä kehitettiin alemmasta Logoksesta luovan tahdon avulla. Kehitys jatkui aina määrättyyn pisteeseen saakka minkään uuden tekijän tarvitsematta puuttua siihen, mutta kun ihminen oli luotava, vaadittiin Logoksen henkisen energian – kolmas – uusi säteily. Inhimillinen muoto oli kehitetty, ja rinnan sen kanssa henkinen puoli niin pitkälle, että se ilmeni tajuntana, muistuttaen ehkä eläimillä havaittavaa tajuntaa. Luomisen ensimmäinen näytös oli suoritettu, ja käsittääksemme, mitä nyt seuraisi, meidän oli palautettava mieleemme koko luomisen tarkoitus, sellaisten olentojen esille saattaminen, joilla on kyky kohoutua vapaaehtoisesti siihen viisauteen ja siihen valtaan, joka Logoksella on. Ja jotta tämä tarkoitus saavutettaisiin, oli luonnollisesti saatava aikaan ajatteleva tajunta hyvän ja pahan välille, kahden mahdollisuuden välille, joko työskentelemällä elämän lain mukaisesti tai sitä vastaan. Kuinka tämä tapahtui?

Aineellisen kehityksen jatkuessa alemmassa maailmassa, oli Logoksen itsensä kieltämisen aiheuttaman teon kautta tapahtunut vastaava henkinen kehitys olemassaolon korkeammalla tasolla. Henkisiä tajuntakeskuksia oli muodostettu, yksilöllisiä minä-tajuntoja, maailmanjärjen poikia, viisauden poikia eli ajattelijoita.

Nämä tajuavien olentojen kaksi ryhmää, toinen puhtaasti henkinen, toinen puhtaasti aineellinen, saatettiin nyt kosketukseen toistensa kanssa. Järjenpojat saivat käskyn luoda, auttaa elämää, kohottaa ja samalla edistää omaa kehitystään. Ihminen on mikrokosmos, maailmankaikkeus pienoiskoossa. Hänessä kuvastuvat makrokosmoksen suuret tapahtumat. Katso nyt, kuinka korkeammat minämme opetettiin ottamaan ensimmäinen askel itsekieltäytyksen ja palvelemisen tiellä itsetietoisien ihmisen kehittämisen kautta. He saivat käskyn yhtyä ja astua alas olentoihin, jotka luonnostaan olivat kaikkein rajuimpien pyyteiden ja halujen tyyssijoja – kohottaakseen ja

nostaakseen heitä ja kehittyäksensä itse vapaiksi ja itsetietoisiksi hengiksi.

Sama kehitys tapahtuu aina minän inkarnoitua fyysiseen ruumiiseen, ts. sen tullessa ristiinnaulituksi lihaan, kuten teosofia myös sitä nimittää. Kun nyt nämä kaksi tajuntaa, henkinen ja ruumiillinen tulevat yhteyteen keskenään, syntyy niiden välille persoonallisen tajunnan silta, jolla syntyy ristiriita korkeamman järjen ja alempien pyyteiden välillä.

Alussa oli itsessään selvää, että persoonallinen tajunta samaisti itsensä ruumiillisen tajunnan kanssa ja antautui kokonaan tämän valtaan. Meidän järjellisiltä minuuksiltamme puuttui kokonaan kokemus sellaisen ruumiillisen tajunnan olemassaolosta, niin että ne aivan luonnollisesti antautuivat näiden voimakkaiden viettien valtaan. Tämän kautta laskimme suuren osan sen valtavan pahan karman perustuksesta, jota nyt olemme lieventämässä. Korkeamman ääni, omatunto on tehnyt itsensä siksi kuuluvaksi, että ristiriita ja epäily on jo syntynyt, ja että persoonallinen tajuntamme on havainnut olevansa kahden tulen välissä, joskaan sen ei vielä ole onnistunut samaistaa itseänsä korkeamman minän kanssa.

Niin kuitenkin on, että juuri tähän samaistamiseen, tähän persoonallisen olemuksen yhtymiseen yksilöllisyyteen, perustuu kysymys kuolemattomuudesta ja ihmisen monen monien olemassaolojen muistamisesta.

Ruumistuva, yksilöllinen minä, joka pukeutuu yhä uuteen persoonallisuuteen, on kuolematon, ja se muistaa eri ruumistuksensa, kuten me muistamme elämämme eri päivät. Mutta persoonallinen minämme, persoonallinen tajuntamme, se, joka jokaisessa maaelämässä todella on uusi, ei luonnollisestikaan voi muistaa asioita, joita se ei ole milloinkaan kokenut. Jos voisimme puhua persoonallisesta kuolemattomuudesta, olisi meidän tehtävä se vain siinä mielessä, että minä on rekisteröinyt, merkinnyt muistiin sen henkilön kohtalot, kuten muidenkin persoonallisuksiensa. Ja

tässä suhteessa on huomattava eräs tärkeä seikka. Korkeampi minämme ei voi muistaa muuta kuin sitä, mitä se on voinut liittää muistiinsa ja mikä voi elähyttää sen tajuntaa. Ja koska sen tajunta ei voi laskeutua alhaiseen, rumaan, halveksittavaan, menevät sellaiset teot, sanat ja ajatukset, jotka eivät ole olleet suunnatut ylöspäin, ja joihin ei liity mitään hyvää, kirjaimellisesti hukkaan. Niin, voipa käydä niinkin, joskin meidän on toivottava sellaisen olevan harvinaisen poikkeuksen, että kokonainen elämä on niin hengetön, ettei siitä voida kirjoittaa ainoatakaan riviä muistin kultaiseen kirjaan. Tähän löydämme vastaavaisuuden myöskin persoonallisesta elämästämme, jossa meidän tietämättämme tapahtuu monta ruumiillista kehitysprosessia.

Nyt ymmärrämme, miksi meillä ei ole synnynnäistä jälleensyntymismuistia, mutta ymmärrämme myöskin, että me kaikki voimme kerran saavuttaa tämän muistin. Ja tämän muistin saavuttaminen on silloin samaa kuin itsetietoisien kuolemattomuuden voittaminen. Ja milloin tämä tapahtuu? Silloin kun persoonallinen tajuntamme on yhtynyt korkeampaan minäämme, niin että olemme vapautuneet alemman minän rajoituksesta, "pelastetut pahasta" ja täysin vapaaehtoisesti irroitautuneet kaikesta, johon korkeampi minämme ei voi osallistua.

Jos katselemme inhimillisen kehityksen historiaa ylhäältä, ilmakuvana, aina siitä menneisyyden yön hetkestä lähtien, jolloin korkeammat minät ensi kerran ruumistuivat inhimillisiin muotoihin, siihen etäiseen tulevaisuuteen saakka, jolloin olemme todellisia ihmisiä, Jumalan poikia, joiden koko elämä on vapaaehtoista hyvän Lain palvelemista, silloin näemme selviönä tuon vaikeatajuiseksi havaitun ongelman, nim. pahan ongelman.

Mitä on paha? Eikö se ole etupäässä tietämättömyyttä, totuuden tajuamisen kyvyttömyyttä, elämän lain mukaisen työskentelytavan taitamisen puutetta? Ei ole olemassa mitään

perkelettä, mitään pahan prinssiä. Ei, paha on ihmisen valinnanvapauden ja tiedon kehityksen välttämätön porras. Meidän on vain huomattava, etteivät ihmiset heti herättyään persoonalliseen tajuntaan, ymmärtäneet, mikä tehtävä heille oli asetettu. Tämä luonnollinen tietämättömyys siis on jotakin, jota ensiksi olisi ryhdyttävä hälventämään. Sen valistustyön suorittaa Karma-Nemesis, joka kärsimysten ja ilojen avulla opettaa heitä vähitellen erottamaan hyvän pahasta. Se opettaa näkemään eron hyvän ja pahan välillä siinä, mikä kohtaa heitä ulkoapäin ja näkemään sen myös omien pahojen, Lain vastaisten, ja hyvien, Lain mukaisten tekojensa välillä. Olisihan voitu antaa tietoa elämän tarkoituksesta ja elämän laista, ja teoreettinen tieto tästä onkin meidän korkeammalla minällämme, mutta käytännöllinen tietoisuus siitä, että on paras toimia tämän lain mukaan, on saavutettava kokemuksen kautta, kokemuksen kautta laista ja sen vastakohtasta. Jumala on nimittäin liian ylevä orjien rakkauden kohteeksi. Hän tahtoo, että valitsemme Hänet vapaasta tahdosta. – Valistuksen ohella laajenee tietomme hyvästä ja pahasta. Me nimitämme pahaksi sitä, minkä olemme kokeneet lisäävän maailman kärsimyksen määrää; ja hyvänä heijastaa edessämme se, mitä emme vielä ole kokeneet. Villin mielestä ei verikosto ole paha, mutta karma on jo opettanut meille sen, että kosto tuottaa vain kärsimystä meille itsellemme ja muille, ja siksi me sanomme sitä pahaksi. Mutta moni meistä uskoo vielä, ettei ole mitään pahaa esim. siinä, että puhuu lähimmäisestänsä pahaa, sillä moni löytää siitä nautintoa ja mieltymystä, ja tulee tekemään niin, kunnes on oppinut kärsimyksen kautta, että se on hyvän lain vastainen teko – tai, kunnes toista tietä herää näkemään tämän.

Paha, josta olen puhut tässä, on luonnollisesti sitä, jota teemme tietämättömyydestä, ja jonka saamme maksaa kärsimyksellä. Mutta on olemassa myöskin toisen laatuista pahaa, nim. sitä, jota nimitämme, tai jota meidän pitäisi

nimittää synniksi ja jota tehdään sellaisin ajatuksin, sanoin ja teoin, jotka sotivat parempaa tietoaamme vastaan. Tälle tielle astumme, kun annamme myöten paheille tai oikuille, joiden vastustamiseen tunnemme olevamme liian heikot, koska emme tahdo vaivautua kehittämään vaadittavaa luonteen lujuuatta. Se tie voi lopuksi johtaa siihen, jota me nimitämme mustaksi magiaksi, joka on omavalinnaista Jumalan tahdon vastaista toimintaa. Tämä Pyhää Henkeä vastaan tehty synti, jota ei anneta anteeksi, tekee meistä henkilökohtaisia paholaisia ja vie meidät lopuksi tyhjäksi tulemiseen.

Mutta valistumisen ohella laajenee myös tietomme hyvästä. Mitä enemmän jätämme taaksemme alhaista, sitä enemmän tajuamme korkeampaa. Mitä enemmän pääsemme itsemme herroiksi, sitä kauniimmiksi muuttuvat hengessämme heijastuvat ihanteet, sitä suuremmiksi ja siunauksesta rikkaammiksi toiminta-alat, jotka tarjoutuvat meille Jumalan viinitarhassa. – Elämä hyvässä on vaihtelevaa autuutta – ja me kaikki olemme kuolemattomia! Ihana usko ja ihana toivo! Meille kaikille on asetettu ennakolta sama korkea päämäärä. Olemme kaikki veljiä samoin oikeuksin, ja sama jumalainen kipinä on meillä jokaisella sisimmässämme, ja meistä ei mene kukaan kadotukseen, ellei hän itse sitä vapaaehtoisesti valitse. Elämä elämältä henkemme etenee rakkauden, viisauden ja voiman tiellä; ja joskin meistä toinen on pitemmälle ehtinyt kuin toinen, me kaikki kuitenkin saavutamme kerran päämäärän. Tosin voi ja tosin kestääkin miljoonia vuosia, ennen kuin koittaa päivä, jolloin toivotamme tervetulleeksi korkeamman minämme, ainoan omistamamme vapahtajan. Mutta miksi tämä lannistaisi rohkeutemme? Emmekö ole valmiit uhraamaan kaiken niin kunniakkaan toivon puolesta.

Ja nyt meidät johdetaan havaitsemaan eräs puoli elämän mahdollisuuksista, se, joka avaa meille vieläkin valoisampia näköaloja ja ottaa meiltä pois viimeisenkin olemassaolon vaikeuksien murehtimisen aiheen. Olemme vapaita!

Etenemistemme ainoa este on oma itsemme; vain se rajoittaa meitä. Ei mikään ulkonainen voima sano meille: niin ja niin nopeasti tai niin ja niin hitaasti sinun pitää kehittyä. Meillä on vapaus valita. Meillä on vapaus kiirehtiä kehitystämme. Meillä on vapaus kulkea jättiläisaskelin täydellisyyttä kohti. Voimme oppia palvelemaan, rakastamaan, työskentelemään, nopeammin kuin luonto meitä opettaa.

On olemassa jumalainen keino, jonka avulla voimme saavuttaa mahdollisuuden astua jumalaisen palvelemisen elämään, jumalainen magia, jonka avulla voimme oppia vetämään taivaan maan päälle ennen kuin maa on saavuttanut taivaan. On olemassa ylöspäin vievä tie, lyhyempi, suurempi kuin lavea, hidas, mutkitteleva tie. Se on uskontojen viitoittama tie.

Mitä ovat kaikki uskonnolliset liikkeet, kaikki henkiset herätykset muuta kuin muistutuksia siitä ikuisesta totuudesta, että ihminen on vapaa, että hänet voidaan pelastaa tietämättömyydestä ja pahasta vapaaehtoisella vetoamisella hänen sisimmässään asuvaan Jumalaan, – ennen kuin Jumala luonnossa vaatii tätä vetoamista häneltä? Ja nämä liikehtimiset pulpahtavat esiin hänen omassa sielussaan; ne ovat hänen alempaan minäänsä ristiinnaulitun vapahtajan yrityksiä saada äänensä kuuluviin.

Eikä pyrkimys täydellisyyteen ole kaikkien uskontojen ja uskontojärjestelmien ydinkohta? Eivätkö kaikki ihmiskunnan suuret opettajat julistaneet pelastuksen suoraa tietä? Ja eivätkö he itse olleet ihmisiä, jotka elivät todellisten Jumalan poikien tavoin taivaallisina esimerkkeinä meille veljilleen?

“Seuraa minua”, sanoi Krishna Ardshunalle. “Seuraa minua”, kuului Buddhan kehoitus oppilaalleen Jakshasille. “Seuraa minua”, oli Jeesuksen käsky Pietarille.

“Sanonko teille, mitä on viisaus?”, Konfutse, kiinalaisten profetta kysyi. “Viisautta on, että teette ihmisille, mitä toivotte heidän tekevän teille”.

Ja Krishna sanoo Ardshunalle: “Joka synnillisissä nautinnoissa eläen ajattelee vain viettiensä tyydyttämistä ja joka ei edistä hyvän kehitystä mikäli voi, elää turhaan, oi Prithan poika”.

Ja tunnettu säe, johon Buddha sisällytti oppinsa, kuuluu:

“Luopua kaikesta pahasta,
Pyrkiä kaikkeen hyvään,
Puhdistaa sydämensä,
Siinä buddhojen ikuinen oppi.”

Lopuksi. Kuka meistä ei tuntisi Jeesuksen sanoja: “Jokainen, joka tekee syntiä, on synnin orja” – “olkaa täydelliset niinkuin teidän taivaallinen isänne täydellinen on”. – Kuinka sanotte minulle: “Herra, Herra, ettekä kuitenkaan tee mitä teille sanon”.

Mutta ei ole lainkaan tarpeellista esittää irrallisia lausuntoja. Kukaan ei saattane olla niin uskalias, että kieltäisi sen tosiseikan, että kaikki maailman vapahtajat ovat saarnanneet samaa oppia alemman minä nujertamisesta ja korkeamman yhteyteen pyrkimisestä. Teosofia, joka on herättänyt eloon uskon todellisen ihmisen jumalais-henkiseen alkuperään, selittää tämän totuuden täysin tyydyttävästi. Se ei myönnä etuoikeutta millekään suurista uskonnoista. Se sanoo, että ne kaikki ovat saman puun oksia, että ne ovat kaikki kasvaneet samasta äitijuuresta, ainoasta yleismaailmallisesta uskonnosta, jonka sisältö on ihmisen siveellinen ja älyllinen täydellistyminen suoralla ja kaidalla, jumalien luokse johtavalla tiellä.

Ja kuinka historian ihanneolennot olisivat eri aikoina ja kaukana toisistaan sijaitsevilla seuduilla saarnanneet samaa oppia, elleivät he kaikki olisi tunteneet samaa totuutta, elleivät he kaikki olisi olleet ihmisiä, jotka itse ovat kulkeneet sen tien, jonka he ovat osoittaneet veljilleenkin? Sekä Jeesus että Buddha olivat ihmisiä kuten me, mutta ihmisiä, jotka toistuvien ponnistusten, toistuvien ruumistusten kuluessa olivat

saavuttaneet viimeisessä ruumistuksessaan ilmenneen korkean kehitysasteen. Horjumattomalla päättäväisyydellä, lamautumattomalla innolla he olivat ryhtyneet kamppailuun sisimmässään piileviä paholaisia vastaan elämä elämältä, kunnes olivat selviytyneet voittajina, saavuttaneet sen palkan, joka on taivastenvaltakunta. Ei kukaan buddhalainen tai brahmalainen epäile tätä, sillä hänhän uskoo jälleensyntymiseen ja ihmisen omakohtaisten ponnistusten kautta tapahtuvaan kehitykseen. Myöhempi kristinusko on, hyljättyään uskon jälleensyntymiseen samaistanut sen sijaan Jeesuksen persoonallisuuden ja kuoleman, Logoksen ja persoonallisen jumalamme, luomisuhrin kanssa. Pyhä Sana antaa meille kuitenkin selvän käsityksen siitä, että Jeesus oli ihminen, joka kärsimysten ja kiusausten kautta kasvoi viisaudessa ja laupeudessa ja saavutti vihdoin täydellisyiden.

Uskonnot ovat siis tien osoittajia. Ne ovat vartijoita, jotka muistuttavat meitä elämän todellisesta päämäärästä, kun vaivumme välinpitämättömyyteen. Ja enemmänkin. Ne julistavat meille rajatonta henkistä vapauttamme. Ne kehoittavat meitä ottamaan siitä vaarin. Tekemään itsemme tietoisesti oman kohtalomme herroiksi ja jouduttamaan sen kypsymistä, niin että kohoamme täydellisyiden korkeuksiin. Mutta uskonnot, ja niiden joukossa erikoisesti oma kristinuskomme, sellaisena kuin sitä kirkot saarnaavat, puhuvat enemmän tunteelle kuin järjelle. Ne koettavat herättää meissä jaloutta ja saada meidät siten astumaan jumalaiseen viisauteen johtavalle kaidalle tielle. Uudenaikainen teosofia valaisee sitä vastoin kirkaan järjen valolla kaikkia niitä kysymyksiä, jotka edelliset ovat jättäneet hämäräksi tai kokonaan vastaamatta.

Niinpä ei jumalien kuolemattomuuteen johtava kaita tie jää teosofian valossa vain ahtaaksi tieksi, jota ei kukaan ole astunut, sellaiseksi, joka on täynnä tuntemattomia vaaroja ja kiusauksia. Ei, se on tie, jota toiset, sukukuntamme edelläkävijät, vanhemmat veljemme, joku Jeesus, joku Buddha,

joku Krishna, joku Zoroaster, joku Pythagoras, joku Sokrates ja sata muuta – ovat vaeltaneet ennen meitä, tie, jonka he tuntevat ja josta he voivat kertoa. Se on se tie, josta aina ja kaikkialla on käytetty yksinkertaisesti nimitystä Tie.

Tällä nopean kehityksen tiellä on aina erotettu kaksi jaksoa, joista ensimmäistä on nimitetty puhdistuksen valmistavaksi tieksi ja toista Tieksi sanan varsinaisessa merkityksessä. Puhdistuksen tie on se työn jakso, jossa kamppailemme kuolemattomuutta tavoitellen. Se on jakso, jossa askel askelelta kohotamme tajuntamme persoonallisuudesta yksilölliseen minään, niin että tässä fyysisessä ruumiissamme tulemme täysin tietoisiksi itsestämme jälleensyntyvinä sieluina ja sen kautta täysin tietoisesti kuolemattomiksi.

Ja miksi sanotaan tätä kehitystä puhdistukseksi?

Koska korkeampi minämme on ruumiissamme asuva todellinen ihminen, ja koska meidän, ennen kuin voimme kohota jumaluuteen, on tultava tosi ihmisiksi ja sitä varten puhdistauduttava kaikesta, joka ei ole inhimillisesti kuolematonta. Koska meidän on puhdistauduttava kaikesta siitä, mikä fyysisessä ihmisessämme on peräisin niiltä ajoilta, jolloin se kävi läpi eläimellisen kehityskauden – puhumattakaan vanhemmista kausista. Ei riitä, että puhdistamme ulkonaisen fyysisen elämämme niin, ettei mikään likainen teko sitä tahraa, sillä meidän itsemme, meidän oman sisäisen, persoonallisen ihmisemme tulee puhdistua. Ja me olemme sitä, mitä ajattelemme ja tunnemme. Meidän tulee sen vuoksi ensiksi puhdistaa juuri ajatuksemme ja tunteemme, sillä, kuten Jeesus sanoo, ihmistä saastuttaa paljon suuremmassa määrin se paha, mikä lähtee hänen sydäimestään, kuin ulkonaiset, fyysiset teot. Ja koska tekomme ovat ajatustemme suoria tai epäsuoria seurauksia, on itsestään selvää, että hyvät ja puhtaat teot ovat hyvien ja puhtaiden ajatusten seurauksia.

Raskas on puhdistuksen tie; sitä ei ole aiheettomasti sanottu ristin tieksi. Mitä epätoivon ponnistuksia tekeekään alempi minämme säilyttääkseen entisen herruutensa, kun yritämme kohoutua sen yläpuolelle, päästäksemme sen herraksi ja mestariksi! Kaiken raa'an voiman, jonka se vuosituhansien kuluessa on kerännyt, sen hienon viettelykyvyn, jonka se on kehittänyt itsessään olemassaolon taistelussa, kaiken tämän me manaamme esille epätoivoiseen taisteluun. Alempi minä nostaa päätänsä, se osoittaa puolia, ominaisuuksia, joiden olemassaoloa emme ole aavistaneetkanaan aikaisemmin, ja kerta kerralta otteemme herpautuu painissa. Kerta toisensa jälkeen olemme menettää rohkeutemme. Ensimmäinen saavuttamamme yliote, miten vähäpätöinen se lieneekin, on kuitenkin tulevien voittojen lupaus. Vähitellen voimamme kasvaa, otteemme saavuttaa raudan lujouden, tahtomme teräksen vahvuuden. Puhdistuksen tiellä opimme suuren totuuden, niin, voisimme sanoa, että puhdistua on juuri tämän totuuden saavuttamista ja toteuttamista.

Ensimmäinen askelemme puhdistuksen tiellä, on samalla ensimmäinen askel ihmiskunnan veljeyden käytännölliseen hyväksymiseen. Minä olen kuolematon sielu, jolle on asetettu päämäärä, mutta en yksinomaan minä, vaan myös sinä, me kaikki ihmiset. Olemme kaikki kuolemattomia sieluja, kaikilla meillä on sama määränpää. Siksi olemme veljiä, ei fyysisesti, vaan veljiä henkisen minämme kautta. Mikä vahingoittaa minua, vahingoittaa myöskin sinua. Mikä estää sinun kehitystäsi, estää myös minun. Kun puhdistan alemman minäni, tunnustan minun, sinun ja meidän kaikkien korkeamman minän – julistan sillä sanalla sanoen veljeyttä. Ja päin vastoin, kun pyrin olemaan kaikkien todellinen veli, puhdistan ihmisyyteni elämellisyuden kuonasta. Sieluni täyttää vain yksi kaipaus, iäisen totuuden kaipaus. Opittuani siis puhdistustyön kestäessä vaimentamaan intohimoni ja pyyteeni, jotka kaikki kuuluvat alempaan minääni, en esim. voi

nähdä naisessa vain aistillisen nautintoni tyydyttämisen kohdetta, ja niin ollen olen tunnustanut hänet veljekseni. Tunnustaessani ihmisten veljeyden, tunnen kunnioitusta kurjinta kerjäläistä kohtaan, tietäen, että hänenkin ulkonaisen olemuksensa takana on kuolematon sielu. En voi pitää kanssavaeltajaani vihanpurkausteni ja pahan luontoni maalitauluna; ja koska viha, ilkeys ovat ominaisuuksia, jotka kuuluvat alempaan minääni, puhdistan sitä yrittäessäni suhtautua veljellisesti veljiini.

Puhdistuksen tie on ristin tie, sillä sitä kulkiessamme riisutaan yltämme kaikki se vanha mikä elämiemme vieressä on tullut meille rakkaaksi. Peite toisensa jälkeen putoaa, persoonallisuus hajoitetaan ja sen mukana kaikki katoavaisuuteen kuuluva. Sukupuoli, yhteiskunnallinen asema, kansallisuus, rotu, väistyy rajoitukseen kuuluvana, ja esiin astuu ihminen, maailman kansalainen. Monta ponnistusten ja räsytysten kyllästävä elämä on voinut kulua tähän. Mutta rakkaus kasvaa; se ojentaa käsivartensa. Yksi perhe, yksi koti, on liian pieni kohde; se ei riitä; ja pian se syleilee kokonaista kansaa, maata, vähitellen koko ihmiskuntaa, kaikkea elävää. Sielu on lopullisesti oppinut puhdistuksen läksyn, toteuttanut ihmisyytensä, toteuttanut veljeyden. – Autuas se opetuslapsi, joka on päässyt niin pitkälle. Hän on veli, ja hänen veljensä tulevat lahjoittamaan hänelle luottamuksensa.

Nyt hän seisoo Tien alussa, sen tien, joka on vievä hänet siihen, joka on ihmistä ylempänä. Hän, joka on oppinut elämään ikuisuudessa, on nyt oikeutettu astumaan jumalaiseen elämään. Oman kuolematomuutensa toteuttaminen, on, kuten sanotaan ensimmäinen niistä neljästä vihkimyksestä, joiden sanotaan muodostavan sielun mystillisen, salaisen kehityshistorian. Buddhalaiset käyttävä hänestä nimitystä shrotaapatti, virtaan astunut, hindulaiset parivhajaka, vaeltaja. Mielestäni hänestä tulisi käyttää kristillistä nimitystä ihmisen poika, jolla ei ole paikkaa, mihin päänsä kallistaa, sillä hän on

todella muukalainen ja koditon vaeltaja. Maailman hovit eivät kuulu hänelle; ihmisten onni ei ole hänen; hänen elämänsä on olemassa palvelemista varten. Hän on kotona kaikkialla, missä hän voi toteuttaa Jumalan tahdon.

Hänen on vielä suoritettava kolme vihkimystä, opittava kolme totuutta, hankittava itselleen kolme tiedon avainta. Tämän ohella hänen yksilöllinen minänsä on kehittyvä jumalaiseksi tajunnaksi; se on heittävä luotansa persoonallisuuden viimeiset kahleet: itsekkäät toiveet ja pyyteet, halun merkitä jotakin maailmassa. Niiden kaikkien on väistytävä sen ainoan toivomuksen tieltä, joka on täydelliseksi välikappaleeksi kelpaaminen täydellisen käteen. Minän tulee kasvaa, kunnes se täysin tajuisena voi yhtyä kaikkeuden minään (alljaget = kaikkiminään), siihen suureen minään, joka on kaikkien inhimillisten minuuksien takana, nimittäin Logokseen, luojamme, jonka säteilystä kaikki olemme lähtöisin. Kuten opetuslapsen persoonallinen minä aikaisemmin sulautui yksilölliseen minään, on tämä hänen inhimillinen minänsä sulautuva jumalaiseen minään. Kipinä on häviävä tuleen, pisara mereen. Aina läsnäolevasta säteestä on tuleva kokonainen ja ikuinen valo. Opetuslapsi voi todella sanoa: Isä ja minä olemme yhtä. Hän tulee tietämään kaiken totuuden, saavuttamaan kaiken viisauden, hänen elämänsä vaelluksesta tulee laupeuden, armahtavaisuuden tarina. Ihmiset eivät ole enää hänen veljiään, he ovat hän itse, sillä hän on yhtä sen minän kanssa, joka hengittää heissä kaikissa.

Ja niin hän on kulkenut tien loppuun. Hän on astunut kärsimyksen ohdakkeista polkua, kulkenut tiedon salaista reittiä ja saavuttanut vapautuksen. Opetuslapsesta on tullut opettaja. Mestari hän on nyt, vaihteluista vapaa, jälleensyntymisestä vapautunut. Hänen ei enää tarvitse astua alas aineen pyörteisiin; hän on saavuttanut puhtaan henkisen tilan täydellisen autuuden, nirvaanan. Ja kun hän nyt jättää maallisen ruumiinsa, ei hänen tilassaan tapahdu mitään

muutosta. Hän on yhtä jumalaisen elämän kanssa, ja hänen ei tarvitse enää milloinkaan ruumistua maapäälle. Hän on voittanut ponnistusten palkan, ikuisen rauhan. Hänellä on oikeus levätä Isän helmassa kaikkina niinä miljoonina vuosina, jotka vielä tulevat kulumaan muun ihmiskunnan kehitykseen ja niinä vuosimiljoonina, joina ihmiskunta on oikeutettu lepäämään ja johon lepoon se astuu, kun meidän järjestelmämme lepotilaan, praalajaan vetäytymisen hetki lyö.

Mutta tekeekö hän tämän ajattelematta? Heittäytyykö hän heti huimaavan onnen helmaan, houkuttelevaan vapauteen, unohtaen kaiken maallisen, omat entiset kärsimyksensä, toisten kärsimykset? Ei, hän pysähtyy miettien "Nirvaanan kynnykselle". Tätä hänen pitkä kärsimyksensä ei ole opettanut hänelle. Rakkautta, sitä hän oppi, myötätuntoa, laupeutta. Hänen olemuksensa on armahtavaisuutta. Onko hänen nyt odotettava toimeettomassa levossa, kunnes hänelle siellä avautuu toiminnan mahdollisuuksia. Eikö elämän korkein laki, eikö Karman ensimmäinen aspekti ole rakkauden työ?

On. Ja katso, hän havaitsee kunnian kentän olevan täynnä toiminnan mahdollisuuksia, hän tajuaa salatun elämän, joka on oleva hänen veljiensä pelastaja, vapahtaja, suuren, korkean ja kunniakkaan, mutta tuskantäyteisen elämän.

Kuten Hiljaisuuden Äänessä sanotaan: "Taivuta pääsi, oi Boodhisatva, ja kuuntele tarkkaavaisesti. Laupeus puhuu, sanoen: voiko olla auttamatta, koska kaiken olevaisen on kärsittävä? Onko sinut pelastettava ja koko maailman valitettava? — — — Jos tahdot, että sinusta tulee Tathaagata, astu silloin edelläkävijöittesi jalanjalkia, jää epäitsekkeäksi loputtomaan loppuun asti. Sinusta on tullut valistunut — valitse tiesi!"

Ja hän, suuri mestari valitsee. Hän kieltäytyy nivaanasta, täydellisyyden kuningaskruunusta laskeakseen päähänsä orjantappurakruunun ja tullakseen täydelliseksi, mutta nöyräksi palvelijaksi. Hän jää maan päälle adeptina. Hän jää tänne

valvoaksensa ja suojellaksensa meitä, nuorempia veljiänsä, kaikille ei-vihityille tuntemattomana ja näkymättömänä, mutta yhtenä elävistä Mestareista, jotka toivottavat opetuslapsen tervetulleeksi tämän astuttua portin kautta tielle. Hän ja hänen kaltaisensa muodostavat salaisen veljeskunnan, joka on ihmiskuntamme suojamuuri, sen ohjaaja ja opettaja, sen apu henkisen kehityksen tiellä. Tähän veljeskuntaan kuuluvat sekä Buddha että Kristus; ja määrättyinä ajankohtana esiintyy joku sen jäsenistä keskuudessamme. Mitä merkitsevät yhden lyhyen maaelämän kärsimykset meidän hyväksemme suoritettavan, ikuisuuksia käsittävän epäitsekään työn rinnalla, työn, joka, sehän meidän on myönnettävä, tuottaa sen suorittajille varmasti enemmän pettymyksiä kuin täyttyneitä toiveita. Mutta he tekevät työtänsä vapaaehtoisesta rakkaudesta. He eivät sure. Heidän autuutensa on auttaa ja kärsiä. Ja mikä riemu taivaallisissa asunnoissa, kun syntinen tekee parannuksen ja kääntyy suoralle tielle!

Loitkaamme siis me maan lapset! Emme ole hyljätyt; rakkaus säteilee meihin joka puolelta; ja on olemassa sydämiä, jotka rakastavat parasta, ja vain parasta meissä. Miten suuresti maailma väärinkäsittäneeikin meitä, miten paljon se yrittäneekin tukahduttaa siemenen itämistä meissä, oi, älkäämme masentuko. On olemassa ystäviä, jotka tutkivat sydämiä; he ymmärtävät meitä, he hoitavat meitä, he seisovat rinnallamme. Vaeltakaamme pelottomasti päämäärää kohti! Ja eräänä päivänä olemme voimakkaat kuten he. Kerran olemme viisaat, kuten he. Kerran osamme rakastaa kuten he.

Mitä näköaloja peittääkään katseeltamme tulevaisuuden huntu?

Oi kuolemattomuuden ihanuutta! Uskallammeko luoda katseen syvään salaisuuteesi? Sinä olet elävä tuli, joka tuhoaa kaikki muodot. Ja kuitenkin pukeudut yhä uudestaan liekin muotoon valaistaksesi siellä, missä on pimeä ja lämmittääksesi siellä, missä kylmyys vallitsee. Olet meille myös ainainen

vaihtelu elämästä kuolemaan ja kuolemasta elämään, mutta läpi aikojen elävä muisti. Ja sitten, saavutettuaamme täydellisyyden tällä planeetalla ja levätyämme saavuttamiemme voittojen jälkeen, heräämme jälleen – mestareina ja aamun sarastaessa, opettajina, joille silloin on uskottu lapsuuttaan elävän uuden ihmiskunnan kasvatusta. Ja sitten kuljemme yhä edelleen tiedosta tietoon, kauneudesta kauneuteen, työstä työhön, ikuisuuksien ikuisuuksissa! Ja yhä on kasvava kykymme palvella, kykymme tehdä työtä, kykymme luoda autuutta tässä Jumalan ihmeellisessä maailmassa.

Sillä niin säätää elämän hyvä Laki, niin säätää Karma.